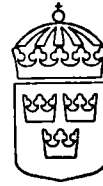

Regeringens proposition

1986/87: 40

om beskattningen vid avyttring av andelar i
avkastningsfonder

Prop.
1986/87: 40

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 15 oktober 1986.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Kjell-Olof Feldt

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring av en andel i en avkastningsfond skall beskattas som ränta i inkomstslaget kapital. Med avkastningsfond avses en aktiefond som innehar obligationer och andra slag av skuldebrev till ett värde som överstiger en fjärdedel av fondens förmögenhet.

De nya bestämmelserna föreslås gälla i fråga om avyttringar av andelar som sker fr. o.m. dagen efter det att propositionen överlämnas till riksdagen. Detta kommer att ske denna dag. Bestämmelserna skall således gälla för avyttringar fr. o.m. den 16 oktober 1986. I en övergångsbestämmelse föreslås dock att äldre bestämmelser skall tillämpas t. o.m. år 1988 vid avyttring av andelar som förvärvats före den 16 oktober 1986.

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunalskattelagen (1928: 370)

dels att 35 § 3 mom., 38 § 1 mom. och 39 § 1 mom. skall ha följande lydelse,

dels att i anvisningarna till 38 § skall införas en ny punkt, 10, och i anvisningarna till 39 § en ny punkt, 4, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

35 §

3 mom.¹ Realisationsvinst på grund av avyttring av aktie, andel i aktiefond, delbevis eller teckningsrätt till aktie eller andel i ekonomisk förening eller i handelsbolag eller annan rättighet som är jämförlig med här avsedd andelsrätt eller aktie är i sin helhet skattepliktig, om den skattskyldige innehaft egendomen mindre än två år. Det samma gäller realisationsvinst vid avyttring av konvertibelt skuldebrev, optionsrätt eller företrädesrätt till teckning av konvertibelt skuldebrev eller skuldebrev förenat med optionsrätt. Med optionsrätt avses rätt till nyteckning eller köp av aktie som blivit utfäst i förening med skuldebrev. Från sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke under ett beskattningsår, minskat med avdragsgill förlust vid avyttring samma år av egendom som avses i detta stycke, får den skattskyldige göra avdrag med 1000 kronor. Avdraget får dock inte överstiga vad som svarar mot sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke, minskat med avdragsgill förlust som nyss nämnts. För vissa aktier och andelar tillämpas bestämmelserna i 3a mom.

3 mom. Realisationsvinst på grund av avyttring av aktie, andel i aktiefond, delbevis eller teckningsrätt till aktie eller andel i ekonomisk förening eller i handelsbolag eller annan rättighet som är jämförlig med här avsedd andelsrätt eller aktie är i sin helhet skattepliktig, om den skattskyldige innehaft egendomen mindre än två år. Det samma gäller realisationsvinst vid avyttring av konvertibelt skuldebrev, optionsrätt eller företrädesrätt till teckning av konvertibelt skuldebrev eller skuldebrev förenat med optionsrätt. Med optionsrätt avses rätt till nyteckning eller köp av aktie som blivit utfäst i förening med skuldebrev. Från sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke under ett beskattningsår, minskat med avdragsgill förlust vid avyttring samma år av egendom som avses i detta stycke, får den skattskyldige göra avdrag med 1000 kronor. Avdraget får dock inte överstiga vad som svarar mot sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke, minskat med avdragsgill förlust som nyss nämnts. För vissa aktier och andelar tillämpas bestämmelserna i 3 a mom. *Avyttring av andel i sådan aktiefond, som avses i punkt 10 av anvisningarna till 38 §, skall redovisas endast i inkomstslaget kapital.*

¹ Senaste lydelse 1985: 405.

Avyttrar skattskyldig egendom som avses i detta moment och som den skattskyldige innehåft två år eller mera, är 40 procent av vinsten skattepliktig. Från sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke under ett beskattningsår, minskat med avdragsgill del av förlust vid avyttring samma år av egendom som avses i detta stycke, får den skattskyldige göra avdrag med 2 000 kronor. Avdraget får dock inte överstiga vad som svarar mot sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke, minskat med avdragsgill del av förlust som nyss nämnts.

Kan tillämpning av föregående stycke antas hindra strukturrationalisering som är önskvärd från allmän synpunkt, kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medge befrielse därifrån helt eller delvis, om företag som berörs av strukturrationaliseringen gör framställning om detta senast den dag avyttringen sker.

Har egendom som avses i detta moment avyttrats genom sådan tvångsförsäljning som anges i 2 § första stycket 1) lagen (1978:970) om uppskov med beskattning av realisationsvinst, är – oavsett tidpunkten för förvärvet – endast 40 procent av vinsten skattepliktig.

Bestämmelsen i 2 mom. tredje stycket äger motsvarande tillämpning på egendom som avses i detta moment.

Har fastighet överlåtits på aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening genom fång på vilket lagfart sökts efter den 8 november 1967 av någon som har ett bestämmande inflytande över bolaget eller föreningen, beräknas skattepliktig realisationsvinst vid hans avyttring av aktie eller andel i bolaget eller föreningen som om avyttringen avsett mot aktien eller andelen svarande andel av fastigheten. Vad nu sagts får inte föranleda att skattepliktig realisationsvinst beräknas lägre eller att avdragsgill realisationsförlust beräknas högre än enligt reglerna i detta moment. Bestämmelserna i detta stycke gäller endast om sådan fastighet utgör bolagets eller föreningens väsentliga tillgång. De gäller dock inte vid avyttring av aktie i sådant bostadsaktiebolag eller andel i sådan bostadsförening som avses i punkt 2 femte stycket av anvisningarna till 38 §, om avyttringen avser endast rätt till viss eller vissa men ej alla bostadslägenheter i fastigheten. Lika med lagfartsansökan anses annan ansökan hos myndighet om viss åtgärd med åberopande av fångeshandlingen. Om vinsten vid försäljning av aktie eller andel på grund av bestämmelserna i detta stycke beräknas enligt de regler, som gäller för beräkning av vinst vid avyttring av fastighet, skall avyttringen anses ha avsett den mot aktien eller andelen svarande andelen av fastigheten. Motsvarande gäller vid avyttring av konvertibelt skuldebrev som utgivits eller optionsrätt som utfästs av aktiebolag som nu sagts. Har aktiebolaget utgivit konvertibla skuldebrev eller utfäst optionsrätter skall aktiens, skuldebrevets eller optionsrättens andel av fastigheten anses motsvara aktiens, skuldebrevets eller optionsrättens andel av summan av dels alla aktier i bolaget, dels alla aktier till vilka de konvertibla skuldebrev kan utbytas och dels alla aktier vilka kan nytecknas med stöd av optionsrätterna.

Avyttrar skattskyldig aktie i aktiebolag och finns vid avyttringen obeskattade vinstmedel i bolaget till följd av att större delen av dess tillgångar före avyttringen av aktien överlåtits på den skattskyldige eller annan, skall som skattepliktig realisationsvinst räknas vad den skattskyldige erhåller för aktien. Vid bedömning av frågan om överlåtelse av större delen av bolagets tillgångar ägt rum skall även beaktas tillgång i bolaget som inom två år efter avyttringen av aktien, direkt eller genom förmedling av annan, överläts på den skattskyldige eller honom närstående person eller på aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening, vari den skattskyldige

eller honom närstående person har ett bestämmande inflytande. Har överlåtelse av tillgång i bolaget ägt rum efter utgången av det beskattningsår då skattskyldighet för realisationsvinst vid avyttringen av aktie i bolaget uppkom, skall realisationsvinst enligt detta stycke tas till beskattning på samma sätt som vid eftertaxering för nämnda beskattningsår. Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning vid avyttring dels av konvertibelt skuldebrev som utgivits eller optionsrätt som utfästs av sådant aktiebolag som avses i första meningen av detta stycke, dels av andel i handelsbolag eller ekonomisk förening. Riksskatteverket får medge undantag från detta stycke, om det kan antas att avyttringen skett i annat syfte än att erhålla obehörig förmån vid beskattningen. Mot beslut av verket i sådan fråga får talan inte föras.

Avyttrar skattskyldig aktie i ett aktiebolag, vari aktierna till huvudsaklig del ägs eller på därmed jämförligt sätt innehas – direkt eller genom förmedling av juridisk person – av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer (fåmansbolag), till ett annat fåmansbolag, vari aktie – direkt eller genom förmedling av annan – ägs eller inom två år efter avyttringen vid något tillfälle kommer att ägas av den skattskyldige eller honom närstående person, skall som skattepliktig realisationsvinst räknas vad den skattskyldige erhåller för aktien. Lika med aktieinnehav i det bolag, som förvärvat aktien, anses den skattskyldiges aktieinnehav i ett annat fåmansbolag, som inom två år efter avyttringen förvärvat större delen av tillgångarna i något av fåmansbolagen. Har överlåtelse av aktie i det förvärvande bolaget eller i bolag, som förvärvat större delen av tillgångarna i något av fåmansbolagen, ägt rum efter utgången av det beskattningsår då skattskyldighet för realisationsvinst enligt detta stycke uppkom får realisationsvinsten tas till beskattning på samma sätt som vid eftertaxering för nämnda beskattningsår. Vad nu föreskrivits i fråga om avyttring av aktie i fåmansbolag äger beträffande sådant bolag motsvarande tillämpning i fråga om avyttring dels av konvertibelt skuldebrev eller optionsrätt, dels av teckningsrätt till aktie, dels av företrädesrätt till teckning av konvertibelt skuldebrev eller skuldebrev förenat med optionsrätt och dels av annan rättighet jämförlig med aktie. Bestämmelserna i detta stycke äger motsvarande tillämpning också i fråga om handelsbolag eller ekonomisk förening och avyttring av andel i sådant bolag eller sådan förening. Sker avyttringen av organisatoriska eller marknadstekniska skäl eller föreligger andra synnerliga skäl, kan regeringen eller myndighet, som regeringen bestämmer, för särskilt fall medge undantag från tillämpning av detta stycke.

Som närstående person räknas i detta moment föräldrar, far- eller morföräldrar, make, avkomling eller avkomlings make, syskon eller syskons make eller avkomling samt dödsbo vari den skattskyldige eller någon av nämnda personer är delägare. Med avkomling avses jämväl styvbarn och fosterbarn.

38 §

1 mom.² Till intäkt av kapital räknas: ränta å obligationer och å utlånade eller i bank eller annorstädes insatta medel,

utdelning å svenska aktier och andelar i svenska aktiefonder och ekonomiska föreningar samt å andelar i utländska bolag och aktiefonder, *så ock*

1 mom. Till intäkt av kapital räknas: ränta å obligationer och å utlånade eller i bank eller annorstädes insatta medel,

utdelning å svenska aktier och andelar i svenska aktiefonder och ekonomiska föreningar samt å andelar i utländska bolag och aktiefonder,

² Senaste lydelse 1984: 1060.

intäkt genom överlåtelse av rätt till utdelning å aktier eller andelar, som nyss sagts, där ej aktierna eller andelarna samtidigt överlåtits,

intäkt genom överlåtelse av rätt till utdelning å aktier eller andelar, som nyss sagts, där ej aktierna eller andelarna samtidigt överlåtits, samt

vinst på grund av avyttring av andel i sådan aktiefond som avses i punkt 10 av anvisningarna,

allt såvitt intäkten inte är att hänföra till jordbruksfastighet, fastighet som avses i 24 § 1 mom. eller rörelse.

Till intäkt av kapital räknas även vad som i samband med ideell förenings upplösning, medlems avgång ur föreningen e. d. utskiftas till medlem utöver inbetald insats.

För den, som genom köp, byte eller därmed jämförligt avtal förvärvat rätt till utdelning å svensk aktie eller å andel i svensk aktiefond eller ekonomisk förening eller i utländskt bolag eller utländsk aktiefond, skall såsom intäkt upptagas endast det belopp, varmed utdelningen eller, om förvärvaren i sin tur överlåtitt rätten till utdelning, den därvid erhållna valutans överstigit det vid förvärvet utgivna vederlaget för rätten till utdelning.

Såsom utdelning från svensk ekonomisk förening anses jämväl vad som vid föreningens upplösning utskiftats till medlem utöver inbetald insats, dock att vid upplösning genom fusion, som avses i 2 § 4 mom. första stycket lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt, såsom utdelning i intet fall skall anses större belopp än som motsvarar vad medlemmen erhållit kontant eller eljest i annat än andelar i den övertagande föreningen.

39 §

1 m o m .³ Från bruttointäkt som avses i 38 § 1 mom. får avdrag göras för förvaltningskostnader, för ränta som avses i 33 § 1 mom. tredje stycket samt för annan ränta, som inte skall dras av enligt bestämmelserna i 22, 25, 29 eller 36 § eller i 2 mom. av denna paragraf.

1 m o m . Från bruttointäkt som avses i 38 § 1 mom. får avdrag göras för förvaltningskostnader, för ränta som avses i 33 § 1 mom. tredje stycket samt för annan ränta, som inte skall dras av enligt bestämmelserna i 22, 25, 29 eller 36 § eller i 2 mom. av denna paragraf *samt för förlust på andelar i aktiefond om vinst på andelarna beskattas som inkomst av kapital.*

Fysisk person får göra avdrag för förvaltningskostnader endast till den del dessa överstiger 1 000 kronor under beskattningsåret.

För beräkning av vinst och förlust på andelar i aktiefond gäller vad som föreskrivs i punkt 4 av anvisningarna.

Anvisningar till 38 §

10. Vinst på andel i aktiefond räknas som intäkt av kapital om

³ Senaste lydelse 1985: 1018.

fonden, när andelen avyttras eller inlöses, innehar eller tidigare innehaft skuldebrev till ett värde som överstiger en fjärdedel av värdet av fondförmögenheten. Om värdet av skuldebreven endast tillfälligtvis överstigit nämnda andel av förmögenheten skall dock vinsten beskattas enligt 35 § 3 mom.

till 39 §

4. Vid beräkning av vinst eller förlust på andel i aktiefond skall som intäkt tas upp vad som erhållits för den avyttrade egendomen med avdrag för försäljningsprovision och liknande kostnader. Avdrag får även ske för erlagd köpeskilling och för kostnader i samband med förvärvet.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkom från trycket i Svensk författningssamling.

De nya bestämmelserna tillämpas i fråga om avyttringar som sker efter den 15 oktober 1986. Äldre bestämmelser skall dock tillämpas vid avyttring av en andel som förvärvats den 15 oktober 1986 eller tidigare, om avyttringen sker före utgången av år 1988.

Vid tillämpning av bestämmelserna i punkt 10 av anvisningarna till 38 § skall hänsyn ej tas till sammansättningen av fondens förmögenhet före den 16 oktober 1986.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 oktober 1986

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Hellström, G. Andersson

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om beskattningen vid avyttring av andelar i avkastningsfonder

1 Inledning

Den svenska kapitalmarknaden har under senare år genomgått betydande förändringar. På penningmarknaden har en rad nya placeringsinstrument introducerats. Som ett led i denna utveckling kan konstateras ett kraftigt uppsving för placeringar i s. k. avkastningsfonder. Dessa ger möjligheter att även med mindre insatser få del av den höga avkastning som åtminstone vissa av placeringsinstrumenten ger. Det är dock inte endast utsikterna att genom fonderna få hög avkastning på de insatta medlen som bidragit till fondernas snabbt stigande popularitet. Även möjligheter att med hjälp av fonderna uppnå skattemässiga fördelar har spelat en inte obetydlig roll. Enligt min uppfattning är det angeläget att för framtiden förhindra vissa av de förfaranden som genomförs med hjälp av avkastningsfonder i syfte att uppnå skatteförmåner. Jag skall därför nu behandla den frågan.

Avkastningsfonderna behandlas i kapitalvinstkommitténs betänkande (SOU 1986: 37) Reavinst aktier obligationer. I betänkandet föreslås ändringar av beskattningen av sådana fonder. Förslaget ingick i den av kommittén förordade omläggningen av skuldebrevsbeskattningen. Jag skall i det här sammanhanget inte ta upp skuldebrevsbeskattningen i stort. De bedömningar som kommittén gjorde beträffande avkastningsfonderna kan inte direkt läggas till grund för mina överväganden nu. Detsamma gäller för de remissynpunkter som avgetts i frågan. I det följande kommer jag emellertid att anknyta till kommittéförslaget. Innan jag går in på mitt förslag skall jag kortfattat redogöra för de bestämmelser som gäller för avkastningsfonder.

2 Nuvarande bestämmelser

En avkastningsfond är formellt en aktiefond och fonden är därför underkastad de bestämmelser som gäller för sådana fonder. De civilrättsliga bestämmelserna infördes genom lagstiftning år 1974 (prop. 1974: 128, NU 1974: 57, rskr. 388, SFS 1974: 931). De innebär i huvudsak följande.

Med en aktiefond förstås enligt aktiefondslagen en fond, som huvudsak-

ligen består av aktier eller andra värdepapper och som har uppkommit genom kapitaltillskott från allmänheten och ägs av dem som har tillskjutit kapitalet (1 §). En aktiefond är inte en juridisk person (10 §). Aktiefondsverksamhet, dvs. förvaltning av aktiefond samt försäljning och inlösen av andelar i fonden, får utövas endast av svenskt aktiebolag som har fått tillstånd till detta, s. k. fondbolag (1 och 2 §§). Bankinspektionen meddelar tillstånd att utöva aktiefondsverksamhet (15 §) och utövar tillsyn över fondbolagen (5 §).

Tillgångarna i en aktiefond skall nedsättas i öppet förvar hos en bank, s. k. förvaringsbank. Fondbolaget får endast i vissa undantagsfall till fonden förvärva värdepapper med samma utfärdare i sådan omfattning att värdet av de värdepapper som utfärdats av denne kommer att överstiga 10 % av fondens värde (21 §). Vad nu sagts gäller dock inte obligationer och andra av staten utfärdade skuldförbindelser. Vidare får i en aktiefond inte ingå flera aktier i ett och samma aktiebolag än vad som motsvarar 5 % av röstvärdet i bolaget (22 §).

Andelarna i en aktiefond skall vara lika stora och medföra lika rätt till den egendom som ingår i fonden. Värdet av en fondandel är aktiefondens värde delat med antalet utelöpande andelar. Beräkningen av värdet på värdepapper som ingår i fonden skall ske med ledning av gällande marknadsvärde.

I anslutning till den civilrättsliga lagstiftningen om aktiefonder infördes år 1974 bestämmelser angående beskattningen av fonderna (prop. 1974: 181, SkU 1974: 64, rskr. 389, SFS 1974: 994–999). Bestämmelserna innebär följande.

En aktiefond är särskilt skattesubjekt vid inkomsttaxeringen. Vid den statliga taxeringen gäller enligt 10 a § lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt „SIL, samma skattesats för aktiefond som för aktiebolag, dvs. 52 %. En aktiefonds utdelningsinkomster beskattas enligt 2 § 10 mom. SIL som inkomst av kapital. Vinst som uppkommer vid fondens avyttring av värdepapper beskattas enligt reavinstreglerna om egendomen innehafts kortare tid än två år. Är innehavstiden längre är vinsten skattefri för fonden (7 § 12 mom. SIL). Utdelning till andelsägarna behandlas som räntekostnad för fonden och är följaktligen avdragsgill i inkomstslaget kapital (2 § 10 mom. SIL).

För andelsägaren utgör utdelning från en aktiefond i allmänhet intäkt av kapital (38 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928: 370), KL, jfr dock punkt 2 av anvisningarna till 28 § KL). Kupongskatt tas ut på utdelningen enligt samma regler som gäller för aktieutdelning. Avyttras en andel genom försäljning eller inlösen, beskattas eventuell vinst för andelsägaren som inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet. För vinstberäkningen gäller samma regler som för reavinst på grund av avyttring av aktier (35 § 3 mom. KL).

3 Utnyttjande av avkastningsfonder i skatteundandragande syfte

Vid inlösen av en andel i en avkastningsfond skall vinstberäkningen som nyss nämnts ske enligt reavinstreglerna för aktier. Den värdestegring som regelmässigt sker från det att utdelning lyfts på en andel består i huvudsak av ränta men blir vid inlösen beskattad enligt aktievinstreglerna. Det betyder att utdelningen endast beskattas till 40 % om fondandelen innehafvs två år eller mera vid inlösentillfället. Om andelsägaren tillgodogör sig värdestegringen genom att behålla andelen och lyfta utdelning beskattas den i sin helhet som ränta. Denna skillnad i beskattningen har varit förutsedd vid lagstiftningens tillkomst.

Det finns emellertid andra förfaranden med andelar i avkastningsfonder som kan medföra avsevärda, ej avsedda skattelättnader. Ett sådant är följande. Just före utdelningsdagen är den ackumulerade utdelningen i fonden som störst och priset för en andel blir därför förhöjt i motsvarande mån. Den som köper en fondandel vid tiden just före utdelningstillfället får alltså betala ett förhållandevis högt pris för andelen. Detta pris utgör hans anskaffningskostnad vid en senare inlösen av andelen. På utdelningsdagen får andelsägarna en intäkt som skall beskattas som inkomst av kapital. I samband med att utdelningen betalas ut från fonden minskar givetvis dess förmögenhet med det samlade utdelningsbeloppet. Värdet av varje fondandel sjunker alltså med ett belopp som i princip motsvarar den utdelning som erhållits på andelen. Om sedan fondandelen inlöses omedelbart efter utdelningsdagen uppkommer en reaförlust som beloppsmässigt motsvarar utdelningsbeloppet.

Genom att köpa andelar i avkastningsfonder före utdelningstillfället och inlösa dem omedelbart efter detta tillfälle kan den skattskyldige alltså framkalla en reaförlust. På grund av den korta innehavstiden är förlusten avdragsgill till oavkortat belopp enligt bestämmelserna i punkterna 3 och 4 av anvisningarna till 36 § KL. Förlusten kan alltså användas för kvittning mot reavinsterna som uppstått vid försäljning av exempelvis aktier, fastigheter och bostadsrätter.

Det nu skisserade förfarandet är riskfritt. Det beror på att avkastningsfonderna placerar sina pengar i statspapper och andra s. k. guldkantade värdepapper. På grund av att avkastningen från fonden kan beräknas med stor precision står det vid förvärvstillfället också klart hur stor insatsen i fonden måste vara för att den skattskyldige skall kunna tillskapa precis så stor reaförlust som han anser sig behöva.

Vad jag hittills anfört har tagit sikte på den möjlighet som användningen av avkastningsfonder ger att kvitta bort en tidigare under beskattningsåret uppkommen reavinst och detta oavsett vinstens storlek. Emellertid är det ju klart att den uppkomna reaförlusten motsvaras av en lika stor utdelningsinkomst. Som jag tidigare nämnt skall denna tas upp till beskattning under inkomst av kapital. Om den skattskyldige under beskattningsåret också har ett minst lika stort underskott i förvärvskällan kapital uppnår han den fördelen med förfarandet att utdelningsinkomsten kan kvittas mot underskottet. Om utdelningsinkomsten är mindre än kapitalunderskottet

blir effekten att avdragsbegränsningen blir tillämplig på en del av underskottet, medan resultatet i motsatt fall blir ett överskott i kapital om hela reavinsten elimineras. Effekten blir således att en reavinst kan elimineras samtidigt som underskottet i kapital helt eller delvis bortfaller vid bestämningen av underlaget för beräkning av tilläggsbelopp eller m. a.o. att den genom inkomstskattereformen införda avdragsbegränsningen helt eller delvis kringgås.

Även för det fallet att den skattskyldige i utgångsläget endast erhållit en skattepliktig reavinst under beskattningsåret kan stora skatteförmåner uppkomma genom användning av avkastningsfonder. Förfarandet sker då i flera steg. Det första steget är att på det sätt jag tidigare skisserat köpa och inlösa fondandelar till så stora belopp att reaförlusten uppväger den ursprungliga reavinsten. Dessa poster kvittas mot varandra i självdeklarationen. Den utdelningsinkomst som uppkommit kvittas i sin tur bort genom att den skattskyldige tar upp ett lån mot förskottsränta. Lånet används för förvärv av andelar i avkastningsfonder. För att få full avdragseffekt bestäms lånebeloppet så att förskottsräntan motsvarar utdelningsbeloppet. Resultatet av dessa transaktioner blir att den skattskyldige inte kommer att redovisa någon reavinst och heller ingen utdelningsinkomst till beskattning under det aktuella året. Under det nästföljande året upprepas utbetalningen av förskottsräntan vilket leder till att utdelningsinkomsten även för detta år kommer att i vart fall till helt övervägande del bli neutraliserad i skattesammanhang. Nästa år inlöses andelarna strax före utdelningstillfället. Genom att avkastningsfonderna regelmässigt flyttar fram utdelningstillfället några dagar för varje år har tvåårsgränsen passerats. Utdelningsinkomsten kan således tas ut med en till 40% reducerad beskattning i form av en reavinst. Det förfarande som jag nu kortfattat redogjort för innebär alltså att den ursprungliga reavinsten rullas framåt i tiden till dess att den kan tas ut med lägre beskattning.

4 Överväganden

Mitt förslag: Beskattning på grund av avyttring av en andel i en avkastningsfond skall ske i inkomstslaget kapital.

Skälen för mitt förslag: Genom avkastningsfonderna kan personer med litet kapital få del av den i allmänhet goda ränteavkastningen på statsskuldväxlar, skattkamarväxlar, riksobligationer, bankcertifikat och andra liknande värdepapper som normalt endast utges med mycket höga nominella belopp, ofta minst en miljon kr. En direktinvestering i sådana papper är inte tänkbar för den vanlige spararen. Avkastningsfonderna fyller därför en viktig funktion på kapitalmarknaden. Detta visas också av fondernas snabba värdetillväxt under de senaste åren.

De tidigare beskrivna sätten att utnyttja avkastningsfonderna har emellertid endast till syfte att undgå effekterna av avdragsbegränsningen och eliminera eller kraftigt minska skatten på en reavinst. I båda fallen är det

alltså helt klart att fonderna används endast för att uppnå skattemässiga förmåner. Det är naturligtvis också möjligt att på angivet sätt framkalla reaförluster med syfte att använda dessa för kvittning mot under kommande år väntade reavinster. Förfarandet kan sannolikt anpassas så att skatteförmåner uppnås också i mer komplicerade förfaranden.

Enligt min mening är dessa förfaranden inte acceptabla. Det är ägnat att inge olust när denna i första hand till småsparare riktade placeringsform utnyttjas i skatteundandragande syfte. Jag anser därför att det finns starka skäl för ett ingripande riktat mot dessa handlingssätt.

Flera lösningar är i och för sig möjliga för att komma till rätta med problemen. Ett alternativ är att begränsa avdragsrätten för reaförluster på andelar i avkastningsfonder. Det kan ske genom en bestämmelse enligt vilken endast en viss del, t. ex. 40 %, av förlusten är avdragsgill oavsett innehavstidens längd. En annan möjlighet är att begränsa avdragsrätten för reaförlusterna på liknande sätt som gäller för premieobligationer. Det skulle innebära att förlusterna endast fick kvittas mot vinster på samma slags andelar, eventuellt med utvidgning till något eller några andra slag av reavinster.

Emellertid står det klart att de nu nämnda alternativen är förenade med avsevärda nackdelar. I det första fallet kommer en förlust inte att bli avdragsgill fullt ut trots att den i princip beror på att en i sin helhet skattepliktig utdelning mottagits. En asymmetri skulle uppkomma i beskattningen som uteslutande vore till andelsägarens nackdel. Detta är otillfredsställande, särskilt i de fall då andelsägaren av likviditetsskäl inte kan anpassa tidpunkten för inlösen så att effekten undviks. Det är också klart att denna lösning medför inlåsnings effekter med hänsyn till den obenägenhet att inlösa andelar med förlust som den leder till.

Även det andra alternativet torde leda till inlåsnings effekter av minst lika stor omfattning. I vissa fall skulle en andelsägare endast kunna tillgodogöra sig en förlust genom att nyinvestera i fondandelar och realisera dessa med vinst. I båda de nu diskuterade fallen leder bestämmelserna således till att andelsägarna tvingas göra skattemässiga överväganden vid sidan av de rent ekonomiska. Enligt min uppfattning bör sådana lösningar undvikas.

Ett ytterligare alternativ är att införa räntebesättning av andelar i avkastningsfonder. Den lösningen leder till att inte endast den uppburna utdelningen kommer att beskattas som inkomst av kapital utan även vinst eller förlust vid inlösen av en andel. Värdeförändringar på en fondandel torde i mycket stor utsträckning bestå av ränta. Det kan därför hävdas att detta alternativ ger en korrekt och ändamålsenlig beskattning av fondandelarna. Det ger också bättre neutralitet mellan direkt ägande av obligationer och liknande värdepapper och indirekt ägande via en fond än vad de nuvarande reglerna ger. De nu nämnda förhållandena utgör tungt vägande skäl för räntebesättning. Lösningen lider heller inte av de brister som belastar de tidigare diskuterade alternativen. Den ordningen förordades också av kapitalvinstkommittén.

Även enligt min mening bör ett ingripande göras genom en övergång till räntebesättning. En räntebesättning kräver att man skiljer mellan av-

kastningsfonder och andra slag av aktiefonder. Andelar i vanliga aktiefonder skall naturligtvis även fortsättningsvis beskattas enligt aktievinstreglerna. Enligt min uppfattning bör man även beakta fondernas intresse av flexibilitet vid valet av investeringsobjekt. Ett visst utrymme för placeringar i räntebärande papper bör således finnas för aktiefondernas del medan avkastningsfonderna på motsvarande sätt bör ges visst utrymme för placeringar i aktier och aktieliknande handlingar. I sammanhanget måste också aktiefondernas likviditetsbehov beaktas. Vad jag nu sagt talar för att gränsen i beskattningshänseende mellan aktiefonder och avkastningsfonder bör dras relativt generöst. Enligt min mening uppnås en lämplig avvägning om fonder, vars värde till mer än en fjärdedel består av räntebärande eller ränteberoende värdepapper, hänförs till beskattningskategorin avkastningsfonder, medan de fonder som har ett mindre innehav av sådana värdepapper alltså skall beskattas som aktiefonder.

En invändning som skulle kunna göras mot den skisserade gränsdragningen är att andelsägarna i de olika fonderna inte själva kan påverka sin beskattningssituation. Denna blir nämligen beroende av de åtgärder som fondförvaltaren vidtar. Om en aktiefond förvärvar räntebärande värdepapper i sådan omfattning att 25-procentsgränsen överskrids förändras också beskattningen av andelarna i fonden från aktievinst- till räntebesättning.

Denna invändning torde dock vara mera av teoretisk än praktisk betydelse. De olika fonderna kommer naturligtvis att själva klassificera sig som antingen aktiefonder eller avkastningsfonder och därigenom ge allmänheten den upplysning som behövs för att adekvata placeringar skall kunna göras. Så är också fallet i dag. Risken att en fond utan egen förskyllan övergår från att vara en aktiefond till att bli en avkastningsfond bedömer jag som i det närmaste obefintlig med hänsyn till den professionella skötsel som dessa fonder har. Den lilla risk som ändå kan finnas anser jag kunna undanröjas genom en utformning av reglerna som gör det möjligt för en aktiefond att tillfälligtvis överskrida gränsen, t. ex. i samband med häftiga och oväntade kursförändringar eller stora likviditetstillskott, utan att fonden därigenom automatiskt övergår till att i beskattningshänseende bli en avkastningsfond. Detta kan åstadkommas genom att bestämmelsen utformas så att endast de fonder som regelmässigt innehåller obligationer o. d. värdepapper till ett värde överstigande 25 % av fondförmögenheten anses utgöra avkastningsfonder. Kravet på regelmässighet bör alltså förstås så, att fonder som endast tillfälligtvis överskrider gränsen, inte därigenom får sin skattemässiga status förändrad. Jag anser med andra ord att en generös tolkning bör göras i fall av ofrivilliga gränsöverskridanden.

Jag vill dock understryka att denna generösa tolkning inte innebär att jag godtar att aktiefonder systematiskt utnyttjar gränsöverskridningar, t. ex. för att i största möjliga mån ge andelsägarna tillfälle att omvandla kapitalinkomster till lindrigare beskattade kapitalvinster.

Det alternativ som jag nu redogjort för anser jag på ett tillfredsställande sätt löser de problem som för närvarande är förknippade med avkastningsfonderna. Jag är medveten om att skattestimulanser av hittillsvarande omfattning inte längre kommer att finnas kvar. Den möjlighet som fonderna har att ge andelsägarna en hög effektiv avkastning på insatt kapital är

dock enligt min uppfattning tillräcklig för att dessa fonder även i framtiden skall utgöra ett attraktivt investeringsalternativ. Jag föreslår därför att vinster och förluster vid avyttring av andelar i avkastningsfonder hänförs till inkomst av kapital.

Den förordade lösningen innebär i huvudsak följande. Vid inlösen av en fondandel skall vinst eller förlust beräknas på vanligt sätt. Som intäkt tas upp nettoförsäljningspriset, dvs. det vid avyttringen uppnådda försäljningspriset med avdrag för omkostnaderna vid avyttringen. Från nettoförsäljningspriset får avdrag göras för den kostnad som förvärvet av andelen betingat inkl. omkostnaderna i samband med förvärvet. Uppstår en vinst vid denna resultatberäkning utgör vinsten skattepliktig intäkt av kapital, medan en förlust blir avdragsgill i samma förvärvskälla. Vinst skall tas upp till beskattning med oavkortat belopp. En förlust är fullt ut avdragsgill i förvärvskällan. Vad som nu sagts om beskattningen vid inlösen gäller på motsvarande sätt om andelen avyttras på annat sätt, t. ex. genom en försäljning eller vid utskiftning.

För andelar i aktiefonder bibehålls nuvarande regler. Själva avkastningsfonden som sådan skall även framdeles beskattas enligt samma regler som nu gäller. Någon skillnad i beskattningen av själva fonden kommer alltså inte att finnas mellan aktiefonder och avkastningsfonder.

5 Ikraftträdande, m.m.

Mitt förslag: De nya bestämmelserna skall gälla för alla andelar som förvärvats efter den 15 oktober 1986.

För andelar som förvärvats tidigare skall äldre bestämmelser gälla intill utgången av år 1988.

Skälen för mitt förslag: Min avsikt är att propositionen med förslaget skall överlämnas till riksdagen senare denna dag. De föreslagna bestämmelserna syftar till att förhindra omotiverade skattelättnader. De bör därför börja tillämpas snarast möjligt. Av vad jag tidigare anfört om bakgrunden till och syftet med förslaget följer att särskilda skäl föreligger att låta de nya reglerna gälla redan under tiden för riksdagsbehandlingen. Riksdagen bör därför med stöd av 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen i ikraftträdandebestämmelser besluta att de nya bestämmelserna skall tillämpas i fråga om avyttring av andelar som sker fr. o.m. dagen efter den dag då propositionen överlämnades till riksdagen.

För sådana fondandelar som förvärvats senast den 15 oktober 1986 anser jag det dock rimligt att äldre bestämmelser får gälla under en övergångstid. Härigenom ges de andelsägare som så önskar möjligheter att avveckla sina innehav under samma förutsättningar som gällde när de gjorde placeringen. En lämplig avgränsning uppnås om de äldre bestämmelserna får tillämpas t. o.m. utgången av år 1988 vid avyttring av andelar som förvärvats den 15 oktober 1986 eller tidigare.

Tidigare har sammansättningen av fondförmögenheten inte haft någon

betydelse för beskattningen vid avyttring av en fondandel. Mitt förslag innebär en ändring i detta avseende. De tidigare förmögenhetsförhållandena bör emellertid inte påverka den framtida andelsbeskattningen. Detta bör anges i en särskild övergångsbestämmelse.

6 Upprättat lagförslag

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

Den föreslagna lagändringen är av så enkel beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

7 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslaget.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

